

הנבואה של הרצל

ביום עצמאותה ה־76, ישראל נדרשת להכריע בשאלה שתעצב את עתידה: לזקוף ראש כמדינה ציונית ודמוקרטית שזוכה לרוח גבית ממדינות המערב מול איראן, או להמר על עזרה משמיים

+ פרופ' יובל נח הררי + איור: ירמי פינקוס

מדינת ישראל מציינת את יום העצמאות ה־76 שלה, אך מצב רוח לחגיגות אין. הסבל של החטופים וקרוביהם ושל המשפחות השכולות הוא קשה מנשוא, ועוד מאות אלפי משפחות רדופות בדאגה לגורל החיילים בחזית ולגורל המפונים שאינם יכולים לחזור לבתיהם. זוועות 7 באוקטובר הזכירו לנו היכן אנו חיים, והבהירו לנו שכל אחד ואחת מאיתנו עומדים בפני סכנת רצח, אונס וגירוש. הגרוע מכל עשוי להיות עוד לפנינו, ובכל יום אנו עלולים להיגרר למלחמה אזורית עם חיזבאללה ועם איראן ושלוחותיה האחרות.

לנוכח האיום הקיומי הזה, הכרחי שנבחן לעומק את מקומנו בעולם, ואת המטרות ארוכות הטווח של החברה הישראלית. אסור לחכות עם זה עד אחרי שהמלחמה תיגמר. העיקרון החשוב ביותר בתורת המלחמה אומר שהמלחמה היא רק כלי צבאי למימוש מטרות מדיניות. אם לא נגדיר נכונה את המטרות המדיניות שלנו, אנחנו עשויים לנצח בכל הקרבות ועדיין להפסיד במלחמה. אז מהן המטרות המדיניות שלנו? זה תלוי באופן שבו אנו מגדירים את עצמנו, את מדינת ישראל ואת היהדות. וישנן, כידוע, הגדרות שונות. זה שנים שמתחולל כאן מאבק איתנים על דמותה של ישראל. לא נוכל לנצח במלחמה מול חמאס, חיזבאללה ואיראן, אם לא נשכיל להכריע מי אנחנו ומהו מקומנו בעולם.

המאבק על המדינה מתנהל בין שתי השקפות עולם עיקריות. מצד אחד עומדת הציונות, תנועה לאומית מודרנית שהתגבשה במאה ה־19, ושדומה לתנועות לאומיות מודרניות אחרות, כמו אלו של היוונים, הפולנים והפלסטינים. טענתה היסודית של הציונות היא שהיהודים מהווים לאום, ולכן יש ליהודים לא רק זכויות אדם אינדיבידואליות, אלא גם זכות לאומית להגדרה עצמית.

מפגינים אנטי־ציונים ברחבי העולם צועקים שציונות היא גזענות, כי הציונות דוגלת בעליונותם של יהודים על בני אדם אחרים וכי היא שוללת את זכויותיהם ואת עצם קיומם של הפלסטינים. זוהי תעמולה שקרית. שום דבר ברעיון הציוני לא אומר שיהודים עליונים על בני אדם אחרים – יוונים, פולנים, או פלסטינים – וההכרה הציונית בקיומו ובזכותיותו של הלאום היהודי לא מחייבת התכחשות לקיומו ולזכות ההגדרה העצמית של הלאום הפלסטיני. אפשר להיות ציונים ולהכיר בזכותם של הפלסטינים לחיות בביטחון ובכבוד בארץ הולדתם. דוגמאות מובהקות לכך

היא ההסכמה הציונית ב־1947 לתוכנית החלוקה של הארץ שכללה הקמת מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל, והתמיכה הנרחבת בפתרון שתי המדינות בקרב הציבור הישראלי בתקופת תהליך אוסלו.

מי שטוענים שציונות היא גזענות בעצמם לוקים בגזענות, כי הם סבורים שהיהודים לברם מכל תושבי תבל לא רשאים שיהיו להם רגשות לאומיים או שאיפות לאומיות. כשאחד ממנהיגי מחאת הסטודנטים באוניברסיטת קולומביה אמר ש"ציונים לא זכאים לחיות" הוא טען אחר כך שהוא בסך הכל התנגד לגזענות, אבל הוא בעצם אמר שצריך להרוג כל יהודי או יהודייה שיש להם רגשות לאומיים.

כנגד ארבעה בנים

השקפת העולם העיקרית שמתחרה כיום בישראל נגד הציונות, היא האידיאולוגיה של עליונות יהודית. אידיאולוגיה זו מקודמת על ידי קנאי דת שמאמינים שהיהודים כן עליונים על בני אדם אחרים, ולכן ראוי לתת ליהודים זכויות יתדר על חשבון זכויותיהם של אחרים. המאבק בין הציונות לבין אידיאולוגיית העליונות היהודית הוא מאבק בין פטריוטיות לגזענות. פטריוטיות היא רגש אהבה לישראלים, המושתת על החיבור לתרבות הישראלית ולמסורות המגוונות והמתפתחות שלנו, בעוד גזענות היא רגש שנאה לזרים ולמיעוטים, המושתת על האמונה שאנחנו עליונים עליהם. פטריוטיות משרתים בצבא ומשלמים מסים כדי להטיב את חייהם של תושבי ישראל; גזענים עסוקים בלשנא ובלדרוף את מי ששונה מהם.

רעיון העליונות היהודית היה במקור נחלתו של מיעוט כהניסטי בטל בשישים. אך בשנים האחרונות האידיאולוגיה הגזענית הזו הולכת ורוחקת את רגלי הציונות, וזוכה לגיבוי לא רק ממפלגת עוצמה יהודית אלא גם מחברים רבים אחרים בקואליציה של בנימין נתניהו, ואפילו מראש הממשלה עצמו. אחרי הכל, מהו בעצם החזון המדיני של נתניהו והקואליציה שלו? נניח שישראל תצליח להביס כליל לא רק את חמאס אלא גם את יתר אויבינו, ותוכל לממש את כל מטרותיה – איך ייראה האזור שלנו בעוד עשר או 20 שנה? התשובה של נתניהו ושותפיו פשוטה. כמו המפגינים האנטי־ישראלים ברחבי העולם, כך גם קואליציית נתניהו שבויה בסיסמה "מהנהר ועד הים" בקווי היסוד של ממשלת נתניהו מרצמבר 2022, הסייף הראשון אומר ש"לעם היהודי זכות בלעדית ובלתי ניתנת לערעור על כל מרחבי ארץ ישראל". נתניהו, איתמר בן גביר, בצלאל סמוטריץ' ובני בריתם מתכששים לקיומו ולזכויותיו

של הלאום הפלסטיני, ורואים בחזונם מדינה אחת ויחידה בין נהר הירדן לים התיכון, הנשלטת על ידי אידיאולוגיית העליונות היהודית. על פי חזון זה, במדינה האחת שבין הנהר לים יחיו בשנת 2034 ארבעה סוגי אנשים:

ראשונים, יהודים "על מלא" שיהנו ממלוא הזכויות. במקום השני, יהודים ש"שכחו מה זה להיות יהודים", שיהנו מזכויות מופחתות. במקום השלישי, פלסטינים אזרחי ישראל שיהנו מקצת זכויות. ולבסוף, מעמד רביעי ורמוס, מיליוני פלסטינים ללא אזרחות וללא זכויות.

על פי חזון זה, ליהודים "על מלא" תהיה עליונות מובנית בביטחון, בחינוך, במגורים, בתעסוקה ובתנועה, בעוד למיליוני בני אדם אחרים לא תהיה אפילו זכות להצביע בבחירות. התעמולה האנטי־ציונית ברחבי העולם טוענת שחזון העליונות היהודית של קואליציית נתניהו הוא התוצאה הבלתי נמנעת של הציונות, ושלא ניתן להפריד בין ציונות לבין עליונות יהודית. אבל טענה זו שקולה לרעיון שפטריוטיות חייבת להוביל לגזענות, ושכל אדם שמתחיל בלהניף את דגל הלאום בהכרח יהפוך לגזען. הדטרמיניזם ההיסטורי הזה שגוי מבחינה עובדתית, ומסוכן מבחינה פוליטית, כי הוא נותן לגזענים מנופול על הרגשות הלאומיים של בני האדם. בקונטקסט הישראלי, הוא אומר שאין אלטרנטיבה פוליטית לקואליציית נתניהו. אם פטריוטיות היא גזענות, אז לפטריוטיות ישראלים אין ברירה אלא להמשיך להצביע לנתניהו. זה בדיוק מה שנתניהו עצמו טוען במשך שנים, אבל האמת היא שלאופוזיציה הציונית יש עדיין סיכוי להחליף את נתניהו ולהוביל את ישראל בכיוון סובלני יותר.

הרבה מאוד מונח כאן על כף המאזניים, לא רק עבור יש"ר, אלא עבור יהודים בכל העולם. אם רעיון העליונות

אם רעיון העליונות היהודית ינצח את הציונות, זה יהיה סוף הברית ההיסטורית בין היהודים לבין רעיונות של צדק אוניברסלי, זכויות אדם, דמוקרטיה והומניזם. במצב כזה, האם במלחמה עתידית נוכל לסמוך על הדמוקרטיה המערבית שיבואו לעזרתנו?

38

יום העצמאות תשפ"ד
13.5.2024

כטריוטיות היא רגש אהבה, המושתת על החיבור לתרבות ולמסורות שלנו, בעוד גזענות היא רגש שנאה לזרים ולמיעוטים, המושתת על האמונה שאנחנו עליונים עליהם. פטריוטים משרתים בצבא ומשלמים מסים כדי להיטיב את חייהם של תושבי ישראל; גזענים עסוקים בלשנוא ובלרדוף את מי ששונה מהם

ראויים שתזרח על ראשכם השמש היפה של ארצנו הקדושה". כך ניבא הרצל בשנת 1902. חשוב להרגיש שדחיית דרכו של הרב גייער ודבקות בדרכו של הרצל אין פירושה ויתור על ביטחון. בדיוק להפך. מאז ימי הרצל ידעה הציונות לשלב בין נאמנות להומניזם ודמוקרטיה מצד אחד, לבין בניית צבא ושמירה על הביטחון מצד שני. אדרבא, דווקא צאצאיו הרוחניים של גייער לאורך הדורות הם אלו שזילזלו בחשיבות הצבא מתוך אמונה עיוורת בעזרה משמיים. קואליציית העליונות היהודית שהקים נתניהו בדצמבר 2022 מורכבת מחמש מפלגות. מנהיגיהן של ארבע מתוכן לא שירתו שירות מלא בצה"ל (בצאלל סמוטריץ' שירת שנה וחצי בגיל 28; אריה דרעי שירת ארבעה חודשים; ואיתמר בן גביר ויצחק גולדקנופף לא שירתו אפילו יום אחד). ניצחון האידיאולוגיה של עליונות יהודית יערער לא רק את הבסיס הערכי של מדינת ישראל, אלא גם את המסד הביטחוני שלה. אידיאולוגיית העליונות היהודית מאיימת לשנות את המשמעות לא רק של מאה וחמישים שנות ציונות מודרנית, אלא גם של אלפי שנות היסטוריה יהודית קדם-מודרנית. לפני אלפי שנה, הביאו הקנאים אסון איום על העם היהודי. מתוך אמונה עיוורת בעזרה אלוהית, הם מרדו באימפריה הרומית.

היהודית ינצה את הציונות, זה יהיה סוף הברית ההיסטורית בין היהודים לבין רעיונות של צדק אוניברסלי, זכויות אדם, דמוקרטיה והומניזם. היהדות תכרות ברית עם הגזענות, האפי' ליה והאלימות. במצב כזה, האם כמלחמה עתידית נוכל לסמוך על ארצות הברית והדמוקרטיה המערבית שיבואו לעזרתנו, יספקו לנו נשק, וישלחו משחתות ונושאות מטוסים להגנתנו? לא רק תושבי ישראל, אלא יהודים בכל העולם יצטרפו להי' תמווד עם ההשלכות. יהודים בלונדון ובניו-יורק ירצו אולי לטעון שמה שקורה במדינת ישראל לא מייצג נאמנה את רוח היהדות. אבל מצבם יהיה דומה לזה של קומוניסטים בלונדון ובניו-יורק באמצע המאה ה-20, שניסו להסביר שמה שסטאלין עושה בברית המועצות זה לא באמת קומוניזם. זה לא ילך. אם ישראל תיכבש על ידי אידיאולוגיית העליונות היהודית, אלו יהיו פניה של היהדות בכל העולם.

טיטוס צדק

לניצחון העליונות היהודית יהיו השלכות לא רק במרחב, אלא גם בזמן. זה ישנה את המשמעות ההיסטורית של המ' פעל הציוני מראשיתו. כבר ב'1902 זיהה בנימין זאב הרצל את רעיון העליונות היהודית כסכנה קיומית למפעל הציוני. בספרו "אלטנוילנד", שבו תיאר הרצל את מדינת ישראל העתידית, הוא ניבא את עלייתה של מפלגה דמיונית, המו' נהגת על ידי "הרב גייער", אשר מנסה להשליט על המדינה תפיסת עולם גזענית. הרצל הזהיר שהרב גייער הוא "מסית וגונב את דעת אבינו שבשמיים" וביקר בחריפות את הרעיון שלפיו יהודים עליונים על יתר בני האדם וזכאים לכן לזכויות יתר במדינת היהודים. הרצל חזה מדינה שמהווה בית לאומי ליהודים, אך נותנת זכויות שוות לכל תושביה. הרצל כתב ש"אנחנו לא שואלים את האדם לאיזה גזע או לאיזו דת הוא שייך. הוא צריך להיות בן אדם. זה הכל מבחינתנו". הרצל חשש שאם היהודים יתפתו לרעיונותיו הגזעניים של הרב גייער, הדבר יביא חורבן על המדינה. חובתם של היהודים, כתב הרצל, היא לתמוך "בחופש הרעה, בסבלנות, באהבה לכל בני האדם. רק אז ציון היא ציון! ואם תבחרו באיש מאנשי גייער, אין אתם

הליגיונות הרומיים של אספסיאנוס ובנו טיטוס הביסו את הק' נאים, כבשו עיר אחר עיר, ולבסוף הקיפו בטבעת ברזל גם את ירושלים. רבן יוחנן בן זכאי החליט להימלט מהעיר הנצורה. כדי לחמוק מהקנאים היהודים, שהיו הורגים אותו אילו התגי' לה, הוא התחבא בתוך ארון מתים. לפי מסורת ידועה, בצאתו מהעיר ניבא רבן יוחנן לאספסיאנוס שהוא עתיד להיות קיסר רומא. הגנרל היה מרוצה מאוד מהנבואה, והבטיח למלא בת' מורה כל משאלה של רבן יוחנן. "תן לי את יבנה וחכמיה", ביקש הרב, והגנרל הסכים.

אספסיאנוס אכן נהיה קיסר, ועזב את יהודה כדי לעלות על כס השלטון ברומא. טיטוס בנו נשאר מאחור כדי לצוד על ירושלים, והחריב את העיר. ואילו רבן יוחנן והעם היהודי כולו יצאו למסע היסטורי ייחודי - מסע לימודים. היהדות השאירה מאחוריה את קנאי הדת שהציתו את אש המרד, את בית המקדש השרוף ואת טקסי הקרבת הקורבנות - והפי' כה לדת של לימוד. היהודים ישבו ביבנה, ולמדו. הם ישבו בכבל ובקהיר, ולמדו. הם ישבו בגליציה ובברוקלין, ולמדו. לבסוף, חזרו היהודים ממסע הלימודים שלהם לירושלים, והכריזו שהם גילו. מה גילו היהודים אחרי אלפי שנות לימוד? לידרם של חסידי העליונות היהודית, בסך הכל גי' לינו את מה שאספסיאנוס, טיטוס והליגיונרים שלהם ידעו מההתחלה: את תאוות הכוח, את החרווה בתחושת העליונות, ואת התענוג האפל בדריסת אנשים חלשים יותר תחת רגלי' נו. אם זה אכן מה שגילינו באלפי שנות לימוד, איזה בזבוז זמן זה היה! במקום לבקש את יבנה וחכמיה, צריך היה בן זכאי לבקש מאספסיאנוס וטיטוס ללמד אותו את מה שהרומאים כבר ידעו.

למדינת ישראל יש את הכוח הצבאי ואת העוצמה האנושית כדי לנצח את המאס, את חי' זבאללה ואת איראן. אבל אם רעיון העליונות היהודית ינצה את הציונות של הרצל וישתלט על ישראל, המדינה תאבד את דרכה, והיהדות תגיע לפשיטת רגל מוסרית. אם בכל זאת גיליי' נו באלפי שנות לימוד משהו שטיטוס לא ידע, זה הזמן להוכיח את זה. ●